

3. โรคใบจุดสีน้ำตาล

สาเหตุเกิดจาก เชื้อรา

ลักษณะอาการของโรค

ใบเป็นจุดสีน้ำตาล รูปกลมหรือรูปไข่ ขอบนอกสุดของแผลมีสีเหลือง บางครั้งพบรอยเปื้อนคล้ายสนิม กระจัดกระจายทั่วไปบนใบข้าว บางแผลมีขนาดเล็ก บางแผลอาจใหญ่คลุมเมล็ดข้าวเปลือก ทำให้เมล็ดข้าวเปลือกต่างดำและเสื่อมคุณภาพ เมื่อนำไปสีข้าวสารจะหักง่าย

การป้องกันกำจัด

- 1) ปรับปรุงดินโดยการไถกลบฟาง ปลูกปุ๋ยพืชสด หรือ ปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อช่วยลดความรุนแรงของโรค
- 2) กำจัดวัชพืชในนา ทำแปลงให้สะอาด
- 3) ใส่ปุ๋ยโปแตสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) อัตรา 5-10 กิโลกรัมต่อไร่ ช่วยให้ข้าวเป็นโรคน้อยลง

การใช้สารเคมี

- 1) คลุกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา ได้แก่
 - แมนโคเซ็บ
 - คาร์เบนดาซิม+แมนโคเซ็บ
 อัตรา 3 กรัมต่อเมล็ดพันธุ์ 1 กิโลกรัม
- 2) ถ้าพบอาการของโรครุนแรง 10 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ใบ ในระยะข้าวแตกกอหรือตั้งท้องใกล้ออกรวง พบอาการใบจุดสีน้ำตาลที่ใบธงในสภาพฝนตกต่อเนื่องอาจทำให้เกิดโรคเมล็ดต่าง ควรพ่นด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา ได้แก่
 - โพรพิโคนาโซล
 - โพลีเคอร์
 - แมนโคเซ็บ

4. โรคขอบใบแห้ง

สาเหตุเกิดจาก เชื้อแบคทีเรีย

ลักษณะอาการของโรค

โรคนี้นี้เป็นได้ตั้งแต่ระยะกล้า แตกกอ จนถึงออกรวง อาการเริ่มแรกจะมีลักษณะซ้ำที่ขอบใบของใบล่าง ต่อมาประมาณ 7-10 วัน จุดซ้ำนี้จะขยายกลายเป็นทางสีเหลืองยาวตามใบข้าว ใบที่เป็นโรคจะแห้งเร็วและสีเขียวจะจางลงเป็นสีเทา ขอบแผลมีลักษณะเป็นขอบลายหยัก ขอบใบจะแห้งและม้วน

การป้องกันกำจัด

- 1) ใช้พันธุ์ต้านทาน ได้แก่ สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 กข7 กข21 และ กข25
- 2) ไม่ควรระบายน้ำจากแปลงที่เป็นโรคไปสู่แปลงอื่น
- 3) ในดินที่อุดมสมบูรณ์ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมาก

การใช้สารเคมี

เมื่อเริ่มพบอาการของโรคบนใบข้าว ให้ใช้สารป้องกันกำจัดเชื้อแบคทีเรีย ได้แก่

- แบคปีเคียว
- คอปเปอร์ไฮดรอกไซด์

รวบรวมและเรียบเรียงโดย

นางจรี ภัทรกุลนิษฐ์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นางสาวอรอนงค์ โคกสูงเนิน นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นายยุทธการ แก้วแกมทอง นักวิชาการเกษตร

5. โรคใบหงิก (โรคจู๋)

สาเหตุเกิดจาก เชื้อไวรัส

ลักษณะอาการของโรค

ต้นข้าวเป็นได้ทั้งระยะกล้า แตกกอ ตั้งท้อง ต้นเตี้ย ใบสีเขียวเข้ม แคบและสั้น ใบใหม่แตกช้ากว่าปกติ ปลายใบบิดเป็นเกลียว ขอบใบแห้ว เส้นใบบวมโป่ง ออกรวงช้าและรวงไม่สมบูรณ์ เมล็ดลีบ อาจเกิดโรคอื่นซ้ำเติม เช่นโรคเมล็ดต่าง และโรคกาบใบเน่า มีเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเป็นแมลงพาหะทำให้เกิดโรค

การป้องกันกำจัด

- 1) กำจัดหรือทำลายเชื้อไวรัส โดยไถกลบหรือเผาตอซังในนาที่มีโรค
- 2) ป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (แมลงพาหะ)
- 3) เมื่อมีโรคระบาดรุนแรงควรงดปลูกข้าว 1-2 ฤดู เพื่อตัดวงจรชีวิตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

6. โรคเขียวเตี้ย

สาเหตุเกิดจาก เชื้อไวรัส

ลักษณะอาการของโรค

ต้นข้าวเป็นโรคได้ทั้งระยะกล้า แตกกอ ตั้งท้อง ต้นเตี้ย แคระแกร็น แตกกอมาก ใบแคบมีสีเหลือง เหลืองอมเขียวจนถึงเหลืองอ่อน ใบมีจุดประสีเหลืองอ่อนจนถึงน้ำตาลอ่อน ต้นข้าวจะไม่ออกรวงและรวงลีบ บางครั้งเกิดพร้อมโรคใบหงิก มีเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเป็นแมลงพาหะทำให้เกิดโรคเช่นเดียวกับโรคใบหงิก

การป้องกันกำจัด

วิธีป้องกันกำจัดเช่นเดียวกับโรคใบหงิก

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ใกล้บ้านท่าน
หรือสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว
โทร 0-2561-3962 www.ricethailand.go.th

โรคที่พบบ่อย

โรคข้าว

มีทั้งโรคที่มีเชื้อสาเหตุและโรคที่ไม่มีเชื้อสาเหตุ คือ

1. โรคที่มีเชื้อสาเหตุ ได้แก่ เชื้อรา เชื้อแบคทีเรีย เชื้อไวรัส เชื้อไฟโตพลาสมาและไส้เดือนฝอย
2. โรคที่ไม่มีเชื้อสาเหตุ ได้แก่ โรคเมตาต็อกซึ่งเกิดจากการสะสมของสารพิษไฮโดรเจนซัลไฟด์ (H₂S) ในดิน

โรคข้าวในแต่ละระยะการเจริญเติบโตของข้าว

โรคข้าว	เชื้อสาเหตุ	อายุข้าว (วัน)			
		0 - 30	30 - 60	60 - 90	90 - 120
		ระยะกล้า	ระยะแตกกอ	ระยะตั้งท้อง	ระยะออกรวง
1. โรคกล้าเน่าในกระบะเพาะ	เชื้อรา				
2. โรคใบสีส้ม					
3. โรคใบหงิก	เชื้อไวรัส				
4. โรคเขียวเตี้ย					
5. โรคไหม้	เชื้อรา				
6. โรคถอดฝักดาบ					
7. โรคขอบใบแห้ง	เชื้อแบคทีเรีย				
8. โรครากปม	ไส้เดือนฝอย				
9. โรคเมตาต็อก	-				
10. โรคใบสีแสด	เชื้อไฟโตพลาสมา				
11. โรคเหลืองเตี้ย					
12. โรคใบจุดสีน้ำตาล					
13. โรคใบขีดสีน้ำตาล	เชื้อรา				
14. โรคใบวงสีน้ำตาล					
15. โรคกาบใบแห้ง					
16. โรคใบขีดโปร่งแสง	เชื้อแบคทีเรีย				
17. โรคใบแถบแดง					
18. โรคหูด	เชื้อไวรัส				
19. โรคกล้าต้นเน่า					
20. โรคกาบใบเน่า	เชื้อรา				
21. โรคเมล็ดด่าง					

1. โรคไหม้

สาเหตุเกิดจาก เชื้อรา
ลักษณะอาการของโรค

ระยะกล้า ใบมีแผลจุดสีน้ำตาลคล้ายรูปตา มีสีเทาอยู่ตรงกลาง แผลอาจขยายลุกลามและกระจายทั่วไป ถ้าโรครุนแรงกล้าข้าวจะแห้งพับตายอาการคล้ายถูกไฟไหม้

ระยะแตกกอ อาการพบได้ที่ใบ ข้อต่อของใบ และข้อต่อของลำต้น ขนาดแผลจะใหญ่กว่าที่พบในระยะกล้า บริเวณข้อต่อใบจะมีลักษณะแผลซ้ำสีน้ำตาลดำ

ระยะออกรวง เกิดรอยแผลซ้ำสีน้ำตาลบริเวณคอรวง ทำให้เปราะหักง่าย และเมล็ดลีบ

การป้องกันกำจัด

- 1) ใช้พันธุ์ข้าวต้านทาน ได้แก่ สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 ชัยนาท 1 ปรารจินบุรี 1 พลายงาม คลองหลวง 1 พิษณุโลก 1 สุรินทร์ 1 เหนียวอุบล 2 เหนียวแพร่ สันป่าตอง 1 หางยี่ 71 กุ้งเมืองหลวง ขาวโปร่งไคร้ น้ำรู่ และดอกพะยอม
- 2) หว่านเมล็ดพันธุ์ 15-20 กก./ไร่
- 3) ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนสูงเกินไป

การใช้สารเคมี

- 1) คลุกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา ได้แก่
 - คาซูกะมัยซิน
 - ไตรโซคลาโซล
 - คาร์เบนดาซิม
 - โปรคลอลาส
- 2) ในแหล่งที่เคยมีโรคระบาดและพบแผลโรคไหม้ทั่วไป 5 เปอร์เซ็นต์ ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรา ได้แก่
 - ไตรโซคลาโซล
 - ไอโซโปรโรโอเลน

2. โรคเมล็ดด่าง

สาเหตุเกิดจาก เชื้อรา

ลักษณะอาการของโรค

ในระยะออกรวง พบแผลเป็นจุดสีน้ำตาลหรือดำที่เมล็ดบนรวงข้าว บางส่วนมีลายสีน้ำตาลดำและบางส่วนมีสีเทาปนชมพู เชื้อรามักจะเข้าทำลายในช่วงที่ดอกข้าวเริ่มโผล่จากกาบหุ้มรวงจนถึงระยะที่เมล็ดข้าวเริ่มเป็นน้ำนม และอาการเมล็ดด่างจะปรากฏเด่นชัดในระยะใกล้เก็บเกี่ยว

การป้องกันกำจัด

- 1) ควรเฝ้าระวังการเกิดโรคถ้าปลูกข้าวพันธุ์ที่อ่อนแอต่อโรคนี้ ได้แก่ สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 พิษณุโลก 2 และข้าวเจ้าหอมคลองหลวง 1
- 2) เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ควรคัดเลือกจากแปลงที่ไม่เป็นโรค

การใช้สารเคมี

- 1) คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา ได้แก่
 - คาร์เบนดาซิม
 - แมนโคเซ็บ
 ในอัตรา 3 กรัม/เมล็ดพันธุ์ 1 กิโลกรัม
- 2) ในระยะที่ต้นข้าวตั้งท้องใกล้ออกรวง เมื่อพบอาการใบจุดสีน้ำตาลที่ใบธงและโรคกาบใบเน่า ถ้ามีฝนตกชุก ควรพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรา ได้แก่
 - โพรพิโคนาโซล
 - คาร์เบนดาซิม